Dosarul:nr.2r-2686/23 Judecător: Victor Sandu
2-23089116-02-2r-31072023

D E C I Z I E

26 septembrie 2023 mun. Chișinău

Colegiul Civil, comercial și de contencios administrativ al Curții de Apel Chișinău

Având în componența sa:

Președintele ședinței, judecătorul Ana Panov

Judecătorii Vitalie Cotorobai și Marina Anton

examinând fără participarea părților recursul declarat de ***** în cauza civilă la cererea de chemare în judecată depusă de a********** împotriva încheierii Judecătoriei Chişinău (sediul Centru) din 26 iunie 2023, prin care s-a refuzat în primirea acțiunii,

c o n s t a t ă:

La 21 iunie 2023, avocatul Victor Palancica, în interesele lui Ursu Dionisie, a depus cerere de chemare în judecată împotriva Ministerului Justiției cu privire la repararea prejudiciului moral cauzat prin detenția în condiții inumane.

Prin încheierea Judecătoriei Chişinău (sediul Centru) din 26 iunie 2023, reclamantului Ursu Dionisie i s-a refuzat în primirea acțiunii în temeiul art.169 alin.(1) lit.a) CPC din motiv că cererea nu urmează a fi judecată în instanță judecătorească în procedură civilă.

La data de 06 iulie 2023 ***** a contestat cu recurs încheierea Judecătoriei Chişinău (sediul Centru) din 26 iunie 2023, solicitând casarea acesteia, cu restituirea pricinii la rejudecare.

În motivarea recursului reprezentantul recurentului a invocat că nu este de acord cu încheierea contestată, consideră că este una neîntemeiată şi ilegală și lezează drepturile fundamentale ale cet. Ursu Dionisie.

Consideră ca una eronată poziția primei instanțe precum că cererea de chemare în judecată depusă de Ursu Dionisie urmează a fi judecată în conformitate cu prevederile art. 473/2-473/4 Cod de Procedură Penală și nu în instanța judecătorească în procedură civilă, deoarece această poziție este una greșită şi lipsită de logică or, Ursu Dionisie deja a depus o cerere în baza art. 473/2-473/4 Cod de Procedură Penală, cerere care deja a fost examinată şi la data de 11 ianuarie 2022, Judecătoria Orhei (sediul Central) a admis plângerea.

Iar, încheierea din 11 ianuarie 2022, a Judecătoriei Orhei (sediul Central) prin care a fost admisă plângerea lui Ursu Dionisie a intrat în vigoare şi este definitivă din 27.01.2022

Respectiv, instanța de fond, urma să se conformeze şi să examineze cererea de chemare în judecată depusă de Ursu Dionisie, dar presupun că la momentul examinării nu s-a ținut cont de încheierea anexată şi de solicitările înaintate.

Astfel, reieșind din motivele de fapt şi de drept expuse în cererea de chemare în judecată, se atestă că de fapt s-a înaintat o acțiune civilă veritabilă, dar nu o constatare a condițiilor de detenție, acțiune ce urma a fi examinată conform codului civil şi de procedură civilă şi anume de către Judecătoria Chişinău, sediul Centru.

Consideră că prin refuzarea în primirea acțiunii reclamantului instanța de către instanța de fond i s-a încălcat dreptul fundamental de acces la justiție garantat de art.20 din Constituție și art.6 din CEDO motive pentru care încheierea prime instanțe are un efect negativ asupra acestor drepturi și este ilegală în fond, fapt pentru care urmează a fi casată și remisă la rejudecare.

În conformitate cu art.426 al.(3) CPC, recursul împotriva încheierii se examinează în termen de 3 luni într-un complet din 3 judecători, pe baza dosarului şi a materialelor anexate la recurs, fără examinarea admisibilității şi fără participarea părților.

Analizând legalitatea și temeinicia încheierii contestate, prin prisma argumentelor invocate în recurs în cumul cu materialele pricinii, Colegiul Civil consideră că recursul urmează a fi respins din următoarele considerente.

În conformitate cu prevederile art.427 lit.a) CPC, instanța de recurs, după ce examinează recursul împotriva încheierii, este în drept să respingă recursul şi să mențină încheierea.

Potrivit prevederilor art.169 alin.(1) lit.a) CPC, (1) Judecătorul refuză să primească cererea de chemare în judecată dacă: a) cererea nu urmează a fi judecată în instanță judecătorească în procedură civilă.

Conform prevederilor art.5 CPC, orice persoană interesată este în drept să se adreseze în instanță judecătorească, în modul stabilit de lege, pentru a-şi apăra drepturile încălcate sau contestate, libertățile şi interesele legitime.

În conformitate cu art.32 alin.(1) CPC, nimeni nu poate fi lipsit, fără consimțământul său, de dreptul la judecarea cauzei sale de către o instanță sau de judecătorii în a căror competență cauza respectivă este dată prin lege, cu excepție cazurilor expres stabilite de prezentul cod.

În conformitate cu prevederile art.6 a CtEDO, orice persoană are dreptul la judecarea în mod echitabil, în mod public şi într-un termen rezonabil a cauzei sale, de către o instanță independentă şi imparțială, instituită de lege, care va hotărî fie asupra încălcării drepturilor şi obligațiilor sale cu caracter civil, fie asupra temeiniciei oricărei acuzații în materie penală îndreptate împotriva sa. Hotărârea trebuie să fie pronunțată în mod public, dar accesul în sala de ședință poate fi interzis presei şi publicului pe întreaga durată a procesului sau a unei părți a acestuia în interesul moralității, al ordinii publice ori al securității naționale într-o societate democratică, atunci când interesele minorilor sau protecția vieții private a părților la proces o impun, sau în măsura considerată absolut necesară de către instanță atunci când, în împrejurări speciale, publicitatea ar fi de natură să aducă atingere intereselor justiției.

În speță, se constată că la 21 iunie 2023, avocatul Victor Palancica, în interesele lui Ursu Dionisie, a depus cerere de chemare în judecată împotriva Ministerului Justiției cu privire la repararea prejudiciului moral cauzat prin detenția în condiții inumane.

Prin încheierea Judecătoriei Chişinău (sediul Centru) din 26 iunie 2023, reclamantului Ursu Dionisie i s-a refuzat în primirea acțiunii în temeiul art. 169 alin.(1) lit.a) CPC din motiv că cererea nu urmează a fi judecată în instanţă judecătorească în procedură civilă.

La data de 06 iulie 2023 ***** a contestat cu recurs încheierea Judecătoriei Chişinău (sediul Centru) din 26 iunie 2023, solicitând casarea acesteia, cu restituirea pricinii la rejudecare.

Analizând legalitatea şi temeinicia încheierii Judecătoriei Chișinău, sediul Centru din 26 iunie 2023, Colegiul constată că, instanța de fond corect a conchis de a refuza în primirea cererii de chemare a reclamantului Ursu Dionisie în temeiul art.169 alin.(1) lit.a) CPC, or cererea de chemare în judecată prin care reclamantul solicită încasarea de la pârât Ministerul Justiției în favoarea sa a sumei bănești cu titlul de prejudiciu moral cauzat prin detenția în condiții inumane și degradante în Penitenciarul nr. 13 Chișinău și Penitenciarul nr.18 Brănești, nu urmează a fi judecată în instanță judecătorească în procedură civilă dat fiind faptului că procedura de examinarea a acestor categorii de cererii este reglementată de prevederile art.art. 4732 -4734 Cod de procedură penală.

Or, conform prevederilor art. 473^3 alin.(1)Cod de procedură penală, plângerea referitoare la condițiile de detenție care afectează grav drepturile condamnatului sau ale prevenitului se examinează de către judecătorul de instrucție, cu participarea condamnatului sau a prevenitului și, după caz, a avocatului acestuia și a reprezentantului administrației instituției penitenciare.

Iar potrivit art. 473 alin.(1)-(3), (6) Cod de procedură penală, (1) La evaluarea condițiilor de detenție, instanța de judecată dă apreciere atît probelor prezentate de părți, cît și rapoartelor instituțiilor naționale și internaționale în domeniu.

(2) La evaluarea condițiilor de detenție, instanța de judecată ține cont de efectele cumulative ale condițiilor generale raportate la caracteristicile individuale respective ale condamnatului sau ale prevenitului, precum și de perioada în care condamnatul sau prevenitul a fost deținut în condițiile contestate.

(3) În urma constatării faptului că condamnatul sau prevenitul a fost deținut în condiții contrare prevederilor art. 3 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, instanța de judecată obligă administrația instituției penitenciare să înlăture condițiile precare de detenție, stabilindu-i un termen concret, care nu va depăși 15 zile, după expirarea căruia instituția penitenciară informează instanța de judecată despre executarea încheierii.

(6) În cazul constatării circumstanțelor prevăzute la art. 4732alin. (3), prevenții sînt despăgubiți în conformitate cu art. 385 alin. (5) și (6) sau, după caz, aceștia pot înainta o acțiune civilă.

Astfel, ținând cont de prevederile legale enunțate, Colegiul consideră că instanța de fond just a concluzionat că acțiunea reclamantului Ursu Dionisie împotriva Ministerului Justiției cu privire la repararea prejudiciului moral cauzat prin detenția în condiții inumane, nu urmează să fie judecată în procedura civilă, dar examinată în baza normelor Codului de procedură penală.

În această ordine de idei, Colegiul consideră că sunt lipsite de careva temei argumentele recurentului cu privire la aplicarea eronată a normelor de drept material de către instanța de judecată refuzînd în primirea cererii de chemare în judecată, or cele menționate mai sus indică ceret și fără echivoc procedura de examinare a acestor categorii de cauze.

Colegiul reţine că în circumstanţele speţei, sacrificarea principiului preeminenţei dreptului în sensul impunerii unei alte conduite decât cea prescrisă de către legislator prin executarea unor acțiuni procedurale de către reclamant va avea inter alia drept efect defavorizarea procesuală a reclamantului, deoarece asemenea acţiuni nu pot fi admise de către instanţa de judecată decât în condiţiile expres stabilite de lege, în caz contrar, acţiunile arbitrare ale instanţe sunt incompatibile testului de imparţialitate obiectivă perceput de un observator informat şi dezinteresat.

Or, imparţialitatea este esenţială pentru îndeplinirea adecvată a funcţiei judiciare, ea priveşte nu doar hotărârea însăşi, ci şi întreg procesul, prin care se ajunge la aceasta (valoarea 2, principiile de la Bangalore privind conduita judiciară).

Mai mult decât atât, potrivit definiţiei date în jurisprudenţa CtEDO noţiunii de certitudine legală, se menționează inter alia că legislația națională trebuie să fie expusă cu o suficientă precizie pentru a oferi posibilitatea persoanelor de a-şi reglementa comportamentul în sensul posibilităţii obţinerii unor ”consultaţii adecvate” de a prevedea în caz de necesitate la un nivel rezonabil, consecințele, ce pot surveni în rezultatul anumitor acţiuni (Sunday Times v UK 26.04.1979, § 49).

Or, certitudine legală impusă inter alia regulilor de procedură civilă în calitate de condiție sine qua non a unui proces echitabil, vizează atât drepturile reclamantului, cât şi ale pârâtului, motiv din care instanţa de judecată, nu este în drept de a substitui voinţa legislatorului materializată în conţinutul normelor de drept de procedură civilă și cele materiale.

Or, potrivit Hotărârii Curţii Constituționale nr.3 din 20.01.2015, §41 importanţa principiului legalităţii presupune ca legea să fie respectată, această exigenţă există nu doar pentru indivizi, dar în egală măsură şi pentru autorităţile publice şi private, în măsura în care legalitatea vizează actele agenţilor publici, exigenţa este ca aceştia să acţioneze în limitele atribuţiilor care le-au fost conferite de lege, motiv din care, instanţa de judecată nu constituie o excepție de la regulă.

Astfel, principiul preeminenţei dreptului, inserat în preambulul Convenţiei Europene şi Statutul Consiliului Europei, constituind în acelaşi timp atât un important impuls la adoptarea Convenţiei (Golder c. Regatului Unit al Marei Britanii, nr.4451/70 din 21.02.1975, par.34, f.d.30), cât şi parte integrantă a Convenţiei în conformitate cu prevederile art.31 alin.(2) al Convenţiei de la Viena, nu poate fi neglijat la soluționarea pricinilor civile potrivit prevederilor art.12 CPC.

Conform dispoziţiilor art.1 alin.(3) al Constituţiei Republicii Moldova, în lumina interpretărilor date în jurisprudenţa constantă a Curţii Constituţionale, (hotărârea Curţii Constituţionale nr.2 din 19.01.1998, publicată în Monitorul Oficial nr.12-13/8 din 19.02.1998), una din caracteristicile constituţionale ale statului de drept o constituie obligaţiunea statului, autorităţilor lui publice, instituţiilor, persoanelor oficiale de a activa în limitele atribuţiilor lor stabilite de Constituţie şi Legi, iar instanţa de judecată nu constituie o excepţie în acest sens.

În contextul celor expuse, Colegiul Civil constată justețea concluziei instanței de fond de refuz în primirea cererii de chemare în judecată în temeiul art.169 alin.(1) lit.a) CPC motiv pentru care Colegiul ajunge la concluzia de a respinge recursul declarat și a menține încheierea Judecătoriei Chişinău (sediul Centru) din 26 iunie 2023.

În conformitate cu art.427 lit.a), art.428 alin.(1) CPC, instanța

d e c i d e:

Se respinge recursul declarat de *****

Se menține încheierea Judecătoriei Chişinău (sediul Centru) din 26 iunie 2023, emisă în cauza civilă cererea de chemare în judecată înaintată de a***** cu privire la repararea prejudiciului moral cauzat prin detenția în condiții inumane .

Decizia este irevocabilă din data adoptării.

Preşedintele şedinţei Ana Panov

Judecătorul

Judecătorii Vitalie Cotorobai

Marina Anton